

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО, КРИМІНОЛОГІЯ

УДК 343.8

А. С. Вербієць
здобувач

*наукової лабораторії з проблем досудового розслідування
Національної академії внутрішніх справ*

ОПЕРАТИВНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ (МІСЦЬ) НЕЗАКОННОГО ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ-СИРЦЮ

Актуальність теми. На даний час сфера правопорядку у районах (місцях) незаконного видобутку бурштину-сирцю перебуває на неналежному рівні. Вказане зумовлене тим, що в сучасних умовах соціально-культурного життя, яка останніми роками все більш погіршується на території українського суспільства через відсутності загально-державної програми розвитку краю, створення нових соціальних об'єктів, забезпечення гідного рівня життя, створення нових підприємств та найголовніше законодавче не врегулювання видобутку бурштину-сирцю. Зазначене ситуація, разом початком стихійного видобутку бурштину сирцю, як протиправної, про те економічно вигідної діяльності призвело до криміналізації краю, за рахунок інтеграції кримінальних елементів та напруження у відносинах між мешканцями українського полісся. З метою протидії кримінально-правовим проявам пов'язаним із незаконним видобутком бурштину-сирцю та встановлення панування закону у районах їх видобутку необхідне об'єктивне уявлення щодо дійсної оперативної обстановки та на її основі здійснити належне оперативне обслуговування, яке дозволить забезпечити правопорядок в місцях незаконного видобутку бурштину-сирцю.

Стан наукової розробки. Наданий час питанню щодо дійсної оперативної обстановки у районах незаконного видобутку бурштину-сирцю приділено значної уваги у засобах масової інформації, деяких соціально-політичних чи наукових статтях, про те дійсний стан вказаної проблеми об'єктивно не визначений.

На наш погляд, питання оперативної обстановки на об'єктах (місцях) незаконного видобутку бурштину-сирцю та їх оперативного обслуговування на даний час особливо актуальне та потребує наукової уваги.

Формування мети: визначити дійсної ситуації у районах (місцях) незаконного видобутку бурштину-сирцю та проведення заходів спрямованих на забезпечення оперативного обслуговування

оперативними підрозділами з метою забезпечення правопорядку.

Виклад основного матеріалу. Ситуація, що на даний час склалась в районах незаконного видобутку бурштину сирцю заслуговує особливої уваги працівників правоохоронних органів. Ця увага зумовлена тим що всупереч існуючому порядку надкористування місцеві мешканці, а також особи, які прибувають на терени українського полісся, з метою незаконного видобутку бурштину-сирцю чи інших незаконних операцій із ним вчинюють кримінально-протиправні дії, наслідком яких є непоправна шкода довіллю. З метою мінімізації протиправних проявів в районах незаконного видобутку бурштину-сирцю для та проведення необхідних дій спрямованих на їх протидію потрібно володіти дійсною оперативної обстановкою, яка дозволяє ефективно впливати на вказану ситуацію. Лише уразі наявності об'єктивної інформації щодо дійсної ситуації в районах незаконного видобутку бурштину-сирцю, працівники оперативних підрозділів можу здійснювати необхідний та ефективний вплив для запобігання та протидії незаконним діям щодо видобування бурштину-сирцю та іншим незаконним діям із ним.

Слід наголосити, що питанню наукового визначення оперативної обстановки та значення її у правоохоронній сфері було приділено досить багато наукових праць в яких досліджувалось саме поняття оперативної обстановки.

Одним із вчених, який здійснював дослідження значення оперативної обстановки є А. П. Іпакян, який вважає поняття оперативної обстановки прикладним (відомчим), яким позначається сукупність важливих для організації діяльності правоохоронних органів різних чинників, які прийнято структурувати на зовнішні та внутрішні умови функціонування цих органів. До зовнішніх умов належать: стан злочинності і в цілому громадського порядку; соціально-економічні і географічні характеристики обслуговуваної території. Внутрішні умови включають: наявні в розпорядженні керівника сили і засоби; результати діяльності із

вирішення завдань боротьби зі злочинністю і охорони громадського порядку [1, с. 4].

З огляду на зазначене поняття та специфіку протидії незаконному видобутку бурштину сирцю варто вказати, що в даному випадку оперативна обстановка не тільки обумовлюється відомчими межами наявної загальної інформації щодо злочину та умовами його вчинення. Варто вказати, що оперативна обстановка на об'єктах незаконного видобутку бурштину-сирцю здійснюється із врахування специфічних соціо-культурних умов території, рівня правового виховання населення та наявних сил та засобів для протидії цій протиправній діяльності.

Оперативна обстановка на об'єктах (місцях) незаконного видобутку бурштину-сирцю містить у собі більш широку просторову сферу, яка може змінювати свій зміст несподівано: погіршилися екологічні умови, порушилося забезпечення регіону, матеріальними ресурсами, іншими засобами забезпечення нормальної життєдіяльності [6, с. 392]. Зазначене дозволяє при наявності відповідної інформації та необхідних сил визначати дійсний стан оперативної обстановки в місцях незаконного видобутку бурштину-сирцю та впливати на її стани, що є одним із головних завдань оперативних підрозділів у цій сфері.

Так, Н. І. Брезгін виділяє три стани оперативної обстановки: сприятливий, задовільний і складний, кожен із яких характеризується своїми специфічними компонентами [2, с. 7]. Ми дійсно погоджуємося із зазначеним твердженням та беручи до уваги досліджувану проблематику із врахування станів оперативної обстановки в місцях незаконного видобутку бурштину-сирцю, що перший стан полягає в недопущенні з боку осіб, які перебувають на території обслуговування злочинів, наявності необхідної оперативної інформації, яка дозволяє запобігати злочину на першопочаткових етапах, забезпечення законності та проведення дійсних ефективних заходів до порушників закону. Другий стан оперативної обстановки пов'язаний із низьким загальним рівнем злочинності, невеликою кількістю злочинів пов'язаних із незаконним видобутком бурштину сирцю та осіб, які залучені до цієї діяльності, а також інформації про осіб, які до неї причетні. Третій стан пов'язаний із негативними процесами, що відбуваються на території обслуговування, системної непокори місцевого населення заходам протидії незаконного видобутку бурштину сирцю, кримінальних розбірок між самими мешканцями за сфері впливу місць незаконного видобутку бурштину-сирцю, відсутністю можливостей впливати на стан оперативної обстановки.

Разом із тим варто вказати, що оперативні підрозділи за сучасних умов правозастосовної діяльності в повній мірі мають можливість здійснювати

вплив на дійсний стан оперативної обстановки за умови наявності в розпорядженні компетентних працівників, які наділені інформацією про порядок документування зазначеного злочину та володіють оперативною інформацією щодо осіб, які причетні до цієї діяльності. Також у разі наявності необхідних додаткових(приданих) сил та технічних засобів, які здатні не тільки полегшувати роботу оперативних підрозділів, а й в певних обставинах надавати необхідну інформації під час їх використання.

Крім того, встановлення дійсної оперативної обстановки в місцях незаконного видобутку-бурштину сирцю не тільки визначає порядок дій оперативного підрозділу в тих чи інших умовах, а й враховується під час проведення прогнозування обстановки в залежності від наперед задуманих дій, проведення яких необхідне для досягнення бажаного результату під час реалізації оперативної інформації.

Прогнозування обстановки в місця незаконного видобутку бурштину-сирцю враховує: безперервний моніторинг (спостереження) змін оперативної обстановки (збір й аналіз інформації про стан і динаміку змін оперативної обстановки); виявлення факторів, які впливають на оперативну обстановку; прогнозування розвитку ситуації; вироблення варіантів оперативного управлінського рішення; прийняття відповідного управлінського рішення; реалізацію ухваленого рішення; контроль за виконанням; коригування й внесення змін і доповнень; оцінку зробленого реагування (втручання). Причому, цей процес у цілому і його кожний елемент вимагають належної організації [3, с. 196].

Варто вказати, що процес встановлення оперативної обстановки, а тим більше її прогнозування безпосередньо пов'язано із проведенням необхідних оперативних заходів, тобто оперативного обслуговування.

Оперативне обслуговування об'єктів (місць) незаконного видобутку бурштину-сирцю умовно також можна розділити на ряд взаємопов'язаних елементів: Це – рівень оперативного обслуговування; види (принципи) оперативного обслуговування; початковий аналіз стану оперативної обстановки; режим оперативного обслуговування; розстановка оперативних джерел інформації; організація функціонування джерел гласної інформації (взаємодія з різноманітними суб'єктами, які володіють інформацією, що становить інтерес); документальне оформлення результатів діяльності з оперативного обслуговування [4, с. 339].

Оперативне обслуговування об'єктів (місць) незаконного видобутку бурштину-сирцю залежить від своєрідної межі в межах якої оперативні підрозділи здатні проводити необхідні заходи.

В свою чергу межі оперативного обслуговування обумовлені: наявністю визначених об'єктів (місць), які перебувають на певній території обслуговування; наявністю системи спостереження за оперативною обстановкою у визначених організаційних формах з використанням як гласних, так і негласних джерел інформації; накопиченням отриманої інформації у справах, метою яких є збір різнопланових відомостей, що дають змогу попередньо вивчити характер процесів, які відбуваються на території, об'єкті або лінії обслуговування; наявністю визначених цілей та завдань оперативного обслуговування [5, с. 78].

Від специфіки діяльності оперативних підрозділів оперативне обслуговування умовно можна розділити на дві групи: територіальне (локальне) оперативне обслуговування та спеціальне. Що стосується територіального (локального) оперативного обслуговування, слід вказати, що воно відбувається оперативними працівниками оперативних підрозділів, які здійснюють свою діяльність в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці (місті, районі). Зазначене оперативне обслуговування проводить постійні заходи спрямовані не тільки на протидію видобутку та іншим незаконним проявам із бурштином-сирцем, а й проводять відповідні заходи спрямовані на протидію загально кримінальної злочинності. Тобто вони вирішують поставлені завдання із протидією незаконному видобутку бурштину-сирцю в залежності від отриманої оперативної інформації чи заяви про вчинення злочину.

Спеціальне оперативне обслуговування полягає у наявності відповідних оперативних працівників закріплених за лінією по протидію незаконному видобутку бурштину-сирцю. Слід вказати, що сфері діяльності таких підрозділів не в повній мірі обмежена адміністративно-територіальною одиницею, як місто чи район, а є набагато ширше. Основне завдання таких підрозділів полягає у проведенні документування окремих кримінальних угруповань, які здійснюють незаконне видобування бурштину-сирцю та іншим протиправним діям пов'язаним із ним та здатні негативно впливати на оперативну обстановку, яку здійснює обслуговування.

Висновки. Таким чином, оперативна обстановка місць незаконного видобутку бурштину-сирцю є наявністю специфічної інформації про дійсний стан здійснення незаконного видобутку бурштину-сирцю, осіб, яких до цього причетні, з метою майбутнього прогнозування на основі отриманої специфічної інформації оперативних заходів спрямованих на встановлення правопорядку із зони відповідальності, яке здійснюється шляхом оперативного обслуговування підконтрольної території, що включає проведення гласних і негласних дій та засобів оперативного контролю.

Література

1. Ипакян А. П. Организация и методика слежения за оперативной обстановкой на территории города и района, ее изучение и оценка / Ипакян А. П. – М., 1986.
2. Брезгин Н. И. Организация управления исправительно-трудовыми колониями со сложной оперативной обстановкой : лекция / Брезгин Н. И. – Рязань : РИПЭ МВД РФ, 1994. – 46 с.
3. Лавніченко О. В. Поняття і види оперативної обстановки у сфері охорони громадського порядку та обставини, що обумовлюють її ускладнення / О. В. Лавніченко, В. В. Єманов // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил. – 2010. – Вип. 1. – С. 192-196.
4. Некрасов В.А. Оперативне обслуговування об'єктів бюджетної сфери: проблеми та шляхи їх вирішення / В. А. Некрасов, А. В. Баб'як // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – Вип. 3. – С. 332-339.
5. Ортинський В.Л. Попередження та розкриття злочинів, що пов'язані з порушенням бюджетного законодавства: навч. посібник / В.Л. Ортинський, В.П. Захаров, В.А. Некрасов, А.В. Баб'як. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, ВАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас», 2009. – 160 с.
6. Копотун І. М. Поняття та зміст оперативної обстановки у виправних колоніях / І. М. Копотун // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 1. – С. 385-39.

Анотація

Вербісць А. С. Оперативне обслуговування об'єктів (місць) незаконного видобутку бурштину-сирцю. – Стаття.

У статті розглянуто сучасний стан оперативної обстановки на місцях незаконного видобутку бурштину-сирцю, яка є об'єктом діяльності оперативних підрозділів Національної поліції. Визначається зміст та порядок оперативного обслуговування місць незаконного видобутку бурштину-сирцю як інструменту протидії з цим протиправним явищем. Деталізується порядок дій спрямованих на запобігання та протидію незаконного видобутку та реалізацією бурштину в місцях оперативного обслуговування оперативних підрозділів Національної поліції України.

Ключові слова: оперативна обстановка, оперативні підрозділи, місця незаконного видобутку, бурштин-сирець, оперативне обслуговування.

Аннотация

Вербиец А. С. Оперативное обслуживание объектов (мест) незаконной добычи янтаря-сырца. – Статья.

В статье рассмотрено современное состояние оперативной обстановки на местах незаконной добычи янтаря-сырца, которая является объектом деятельности оперативных подразделений Национальной полиции. Определяется содержание и порядок оперативного обслуживания мест незаконной добычи янтаря-сырца как инструмента противодействия этому противоправным явлением. Детализируется порядок действий, направленных на предотвращение и противодействие незаконной добычи и реализации янтаря в местах оперативного обслуживания оперативных подразделений Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: оперативная обстановка, оперативные подразделения, места незаконной добычи, янтарь-сырец, оперативное обслуживание.

Summary

Verbiets A. S. Operational maintenance of objects (places) of illegal extraction of raw amber. – Article.

The article considers the current state of the operational situation at the sites of illegal extraction of raw amber, which is the object of the operational units of the National Police. The content and procedure of operative maintenance of places of illegal extraction

of raw amber as a tool of counteraction to this illegal phenomenon is determined. The procedure of actions aimed at preventing and counteracting illegal mining and selling amber in the places of operational service of operational units of the National Police of Ukraine is detailed.

Key words: operational situation, operational subdivisions, places of illegal extraction, raw amber, operative service.